

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет музичного мистецтва і хореографії
Кафедра академічного та естрадного вокалу

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

« / » 05 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія мистецтв:

Історія вокального мистецтва

спеціальності: 025 «Музичне мистецтво»

освітнього рівня: першого (бакалаврського)

освітньо-професійної програми: 025.00.02 Сольний спів

Київ – 2023

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет музичного мистецтва і хореографії
Кафедра академічного та естрадного вокалу

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
Олександр ЖИЛЬЦОВ
« _____ » _____ 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія мистецтв:

Історія вокального мистецтва

спеціальності: 025 «Музичне мистецтво»

освітнього рівня: першого (бакалаврського)

освітньо-професійної програми: 025.00.02 Сольний спів

Київ - 2022

Розробник: Мережко Юлія Валеріївна, доцент кафедри академічного та естрадного вокалу; Чернета Тетяна Олександрівна, доцент кафедри академічного та естрадного вокалу.

Викладач: Сухомлінова Тетяна Петрівна, доцент кафедри академічного та естрадного вокалу.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри академічного та естрадного вокалу

Протокол від 30.08.2022 року №11

Завідувач кафедри Олена ЗАВЕРУХА
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми
(керівником проектної групи) 025.00.02 Сольний спів

____.____.2022 р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми

(керівник проектної групи) Яна КИРИЛЕНКО
(підпис)

Робочу програму перевірено

____.____.2022 р.

Заступник декана Інна ТКАЧЕНКО

Пролонговано:

на 20₂₃/20₂₄ н.р. (Завруха О.Л.), «28» 08 20₂₃ р., протокол № 9
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання			
	денна	заочна		
Вид дисципліни	<i>Обов'язкова</i>			
Мова викладання, навчання та оцінювання	<i>Українська</i>			
Загальний обсяг кредитів/ годин	<i>2/60</i>			
Курс	<i>1</i>			
Семестр	<i>II</i>		-	-
Кількість змістових модулів за розподілом:	<i>2</i>			
Обсяг кредитів	<i>2</i>			
Обсяг годин, у тому числі:	<i>60</i>			
Аудиторні	<i>28</i>			
Лекції	<i>18</i>			
Семінарські	<i>10</i>			
Модульний контроль	<i>4</i>			
Самостійна робота	<i>28</i>			
Форма семестрового контролю	<i>Залік</i>			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – надати студентам ґрунтовні знання щодо історичного розвитку, етнокультурних витоків, умов становлення й формування вокального мистецтва; його місця і ролі в культурному житті національного та світового інформаційного простору, а також надати фаховим орієнтири щодо естетичних традицій європейського академічного оперно-концертного виконавства.

Завдання курсу:

- розширення музичного кругозору студентів для об'єктивної оцінки історичних явищ вокального мистецтва;
- формування професійних виконавсько-естетичних орієнтирів, переконань, світогляду;
- розвиток пізнавальних і фахових зацікавлень у самостійній творчій роботі;
- ознайомлення студентів з досягненнями світових вокальних шкіл, класичною і сучасною виконавською практикою мистецтва сольного співу;
- вивчення історії розвитку традиції вокального виконавства (XVII –XX століття);
- знайомство з особливостями розвитку оперного виконавства у вітчизняній та зарубіжній музичній культурі.

Протягом проходження даного курсу у студентів мають бути сформовані наступні компетентності:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, педагогіки та виконавства та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

1. Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово.
2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
6. Навички міжособистісної взаємодії.
7. Здатність бути критичним і самокритичним.
8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
10. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
11. Здатність працювати автономно.
12. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.
13. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
14. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

1. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.
2. Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва
3. Здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання у практичній діяльності.
4. Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.
5. Здатність застосовувати базові знання музично-теоретичних систем та провідних концепцій, педагогіки та психології у педагогічній діяльності з фаху.
6. Здатність оперувати професійною термінологією.
7. Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.
8. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.
9. Здатність демонструвати базові навички ділових комунікацій.
10. Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, композиторської, диригентської, педагогічної діяльності.
11. Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.

Начальна програма дисципліни «Історія мистецтв: Історія вокального мистецтва» забезпечена електронним навчальним курсом (<https://elearning.kubg.edu.ua/course/view.php?id=13869>) та може за потреби викладатись дистанційно.

3. Результати навчання за дисципліною:

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- історію становлення та розвитку вокального мистецтва у світі та Україні;
- витоки і характерні ознаки національних вокальних шкіл (італійської, французької, німецької, української);
- творчий доробок та основні риси стилю композиторів різних епох;
- відомих представників зарубіжних і вітчизняних вокальних шкіл;
- професійну термінологію галузі музичного мистецтва, зокрема вокального;
- основи педагогіки та психології та володіти навчальним репертуаром з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів.

вміти:

- аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.
- демонструвати спроможність до самостійного дослідження наукової проблеми в галузі музичного мистецтва та написання роботи відповідно до вимог, готовність дискутувати і аргументувати власну позицію.
- володіти методами опрацювання музикознавчої літератури, узагальнення та аналізу музичного матеріалу, принципами формування наукової теми та розуміння подальших перспектив розвитку даної проблематики в різних дослідницьких жанрах.
- демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.
- застосовувати теоретичні знання та навички в менеджерській практичній діяльності.
- володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.
- демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.
- демонструвати аргументовані знання з особливостей музичних стилів різних епох.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назви змістових модулів, тем	Розподіл годин між видами робіт						Самостійна
	Усього	Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Модуль I. Змістовий модуль 1. Італійська національна вокальна школа							
Тема 1.1. Італійська вокальна школа у XVII-XVIII століттях. Венеціанська оперна школа. Передумови виникнення та розвитку.	5	2					3
Тема 1.2. Оперне мистецтво Риму. Представники композиторської школи. Виконавська характеристика вокальних партій опери <i>seria</i> .	7	2	2				3
Тема 1.3. Провідні співочі школи. Режим навчання та методичні принципи виховання співаків в Італії XVII-XVIII століттях.	5	2					3
Тема 1.4. Вокальний стиль опери-буффа.	5	2					3
Тема 1.5. Вокальне мистецтво Італії XIX століття. Вокальні партії у оперній творчості Джузеппе Верді.	6	2	2				2
Модульний контроль.	2						
Разом	30	10	4				14
Змістовий модуль 2. Німецька, французька та українська національні вокальні школи (III курс, VI семестр)							
Тема 2.1. Становлення та розвиток німецької національної вокальної школи. Новаторські опери Ріхарда Вагнера.	5	2					3
Тема 2.2. Німецьке вокальне виконавство та педагогіка XIX - XX століття.	8	2	2				4
Тема 2.3. Французьке вокальне виконавство та педагогіка XVII -XX століття.	8	2	2				4
Тема 2.4. Витоки української національної школи співу та розвиток вокального мистецтва в Україні за часів Царської Росії (XVIII-XIX століття). Творчість Миколи Лисенка у формуванні української академічної школи співу.	7	2	2				3
Модульний контроль	2						
Разом	30	8	6				14
Усього	60	18	10				28

5. Програма навчальної дисципліни

Модуль I.

Змістовий модуль 1. Італійська національна вокальна школа

Тема 1.1. Італійська вокальна школа у XVII-XVIII століттях. Передумови виникнення та розвитку. Венеціанська оперна школа. Засвоєння особливостей вокального виконавського стилю Італії у XVII-XVIII століттях. Ознайомлення з мистецтвом старовинного італійського «*Bel canto*». Знайомство з першою класичною оперою К. Монтеверді «Орфей».

Тема 1.2. Оперне мистецтво Риму. Представники композиторської школи. Виконавська характеристика вокальних партій опери *seria*. Вивчення специфіки неаполітанської вокальної школи. Знайомство з творчістю Алессандро Скарлатті. Ознайомлення з сюжетами опери-*seria*, виконавським складом даного жанру.

Тема 1.3. Провідні співочі школи. Режим навчання та методичні принципи виховання співаків в Італії у XVII-XVIII століттях. Ознайомлення зі специфікою навчання у перших консерваторіях Італії. Знайомство з представниками Великої Болонської вокальної школи (А. Бернаккі, Дж. Крешентіні, А. Мікш, А. Рафф). Порівняння Венеціанської, Міланської та Римської вокальних шкіл між собою.

Тема 1.4. Вокальний стиль опери-*buffa*.

Ознайомлення з сюжетами опери-*buffa*, виконавським складом. Знайомство з композиторами – авторами опер-*buffa*. Дж. Перголезі опера «Служниця-пані».

Тема 1.5. Вокальне мистецтво Італії XIX століття. Вокальні партії в оперній творчості Джузеппе Верді.

Вивчення творчості Дж. Верді. Знайомство з оперою «Ріголетто» Дж. Верді. Знайомство з представниками вердівського оперного стилю: Фр. Таманьо, В. Морель, Дж. Ронконі.

Модуль II.

Змістовий модуль 2. Німецька, французька, українська національні вокальні школи

Тема 2.1. Становлення та розвиток німецької національної вокальної школи. Новаторські опери Ріхарда Вагнера.

Ознайомлення з витоками німецької школи співу, новаторськими операми Р. Вагнера, вагнерівськими співаками (В. Шредер-Девріент, Ліллі Леман, Й. Тихачек, Л. Шнорр та ін.). Знайомство з вокальним методом Фрідріха Шмітта «школи примарного тону», трьома періодами у формуванні однорідного співацького голосу на всьому діапазоні.

Тема 2.2. Німецьке вокальне виконавство та педагогіка XIX - XX століть.

Знайомство з творчістю Ріхтера Штрауса, Соломії Крушельницької, Арнольда Шенберга. Ознайомлення з вокальною педагогікою Німеччини XIX - XX століття.

Тема 2.3. Французьке вокальне виконавство та педагогіка XVII -XX століття. Знайомство з музичним стилем рококо. Ознайомлення з творчістю Ж.Ф. Рамо та оперною реформою Х.В. Глюка (XVIII ст.). Обґрунтування поглядів

французьких педагогів вокалу XVII – XVIII ст. Знайомство з великою французькою оперою (XIX ст.), вокальними принципами XX ст.

Тема 2.4. Витоки української національної школи співу та розвиток вокального мистецтва в Україні за часів Царської Росії (XVIII-XIX століття). Творчість Миколи Лисенка у формуванні української академічної школи співу.

Ознайомлення з джерелами української національної школи співу та основними етапами розвитку українського музичного театру. Знайомство з творчістю українських співаків XVIII-XIX століття. Вивчення досвіду вокальної педагогіки від Хрещення Київської Русі до початку XIX століття. Опера творчість М.В. Лисенка : «Наталка-Полтавка», «Тарас Бульба». Оперні театри України.

Підтеми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль I. Змістовий модуль 1. Італійська національна вокальна школа		
1.	Оперне мистецтво Риму. Представники композиторської школи. Виконавська характеристика вокальних партій опери <i>seria</i> .	2
2.	Вокальне мистецтво Італії XIX століття. Вокальні партії у оперній творчості Джузеппе Верді.	2
Разом за змістовим модулем 1		4
Змістовий модуль 2. Німецька, французька, українська національні вокальні школи		
3.	Німецьке вокальне виконавство та педагогіка XIX - XX століття.	2
4.	Французьке вокальне виконавство та педагогіка XVII - XX століття.	2
5.	Витоки української національної школи співу та розвиток вокального мистецтва в Україні за часів Царської Росії (XVIII-XIX століття). Творчість Миколи Лисенка у формуванні української академічної школи співу.	2
Разом за змістовим модулем 2		6
Усього		10

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	5	5	4	4
Відвідування семінарських занять	1	2	2	3	3
Відвідування практичних занять	-	-	-	-	-
Робота на семінарському занятті / завантаження	10	2	20	3	30
Робота на практичному занятті	-	-	-	-	-
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	-	-	-	-	-
Виконання завдань до самостійної роботи	5	5	25	4	20
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ	-	-	-	-	-
	Разом	-	77	-	82
Максимальна кількість балів: 159					
Розрахунок коефіцієнта: 1,59					

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№ з/п	Зміст завдання	Критерії оцінювання
Змістовий модуль 1. Італійська національна вокальна школа		
1.	Описати передумови виникнення та розвитку італійської вокальної школи у XVII-XVIII століттях.	1. своєчасність та якість виконання завдання (2 б.); 2. ґрунтовна відповідь у розкритті питання в повному обсязі (3 б.).
2.	В розділі «відеоресурс» ЕНК подивитись запис опери-seria «Орфей». Зробити виконавську характеристику вокальних партій головних героїв.	1. своєчасність та якість виконання (2 б.); 2. перегляд опери, повна та деталізована відповідь у розкритті питання в повному обсязі (3 б.).
3.	Розкрити особливості вокального виконавського стилю Італії у XVII-XVIII століттях.	1. своєчасність та якість виконання (2 б.); 2. всебічно розкриті питання, повнота відповіді (3 б.).
4.	В розділі «відеоресурс» ЕНК подивитись запис опери «Служниця-пані». Описати вокальний стиль опери-буффа.	1. своєчасність та якість виконання (2 б.); 2. перегляд опери, ґрунтовна відповідь на питання в повному обсязі (3 б.).
5.	Назвати виконавців вокальних партій у оперній творчості Джузеппе Верді.	1. своєчасність та якість виконання (2 б.); 2. правильна відповідь з декількома варіантами (3 б.).
Змістовий модуль 2 Німецька, французька, українська національні вокальні школи		
6.	Назвати та описати новаторські опери Ріхарда Вагнера – німецького національного композитора.	1. своєчасність та якість виконання завдання (2 б.); 2. знання опер Р. Вагнера та їх особливостей (3 б.).
7.	Розкрити німецьку вокальну педагогіку XIX - XX століття.	1. своєчасність та якість виконання завдання (2 б.); 2. розкриття питання у повному обсязі (3 бали).
8.	Зазначити витоки французької національної школи співу.	1. своєчасність та якість виконання завдання (2 б.); 2. всебічне розкриття питання (3 б.).
9.	В розділі «відеоресурс» ЕНК подивитись документальний фільм про Соломію Крушельницьку. Назвати основні етапи становлення української національної школи співу та розвитку вокального мистецтва в Україні за часів Царської Росії (XVIII-XIX століття).	1. своєчасність та якість виконання завдання (2 б.); 2. перегляд фільму, детальне розкриття питання (3 б.)

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

У процесі модульної контрольної роботи студент в аудиторії письмово відповідає на історично-теоретичні запитання. Викладач оцінює студента відповідно до встановлених критеріїв та шкали:

№	Модульна контрольна робота	Критерії оцінювання		Бали
1.	Письмове завдання (письмова відповідь на 3 запитання) 1. Італійське вокальне мистецтво у XVII-XVIII століттях. 2. Характеристика мистецтва старовинного та класичного італійського «Bel canto». 3. Опера <i>seria</i> : композитори, драматургія, сюжети, виконавський склад.	своєчасність виконання завдання	5	25
		повний обсяг виконання	5	
		якість виконання	5	
		змістовність	5	
		грамотність викладення	5	
2.	Письмове завдання (письмова відповідь на 3 запитання) 1. Становлення та розвиток німецької національної вокальної школи. 2. Музичний стиль рококо. Творчістю Ж.Ф. Рамо 3. Творчість Миколи Лисенка у формуванні української академічної школи співу.	своєчасність виконання завдання	5	25
		повний обсяг виконання	5	
		якість виконання	5	
		змістовність	5	
		грамотність викладення	5	
Максимальна кількість балів				50

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Залік – II семестр

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.

Специфіка дисципліни не передбачає питань для семестрового контролю.

6.6. Шкала відповідності оцінок.

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100	«Відмінно» – відмінний рівень знань учбового матеріалу, опанування тем курсу у повному обсязі, підготовку доповідей та презентацій на семінарських заняттях, виконання завдань МКР в самостійній роботі на високому рівні, використання професійної термінології.
B	82 – 89	«Дуже добре» – достатньо високий рівень знань учбового матеріалу, опанування тем курсу, підготовку та доповіді на семінарських заняттях, виконання завдань МКР в самостійній роботі без суттєвих помилок, використання професійної термінології.
C	75 -81	«Добре» – в цілому достатньо високий рівень знань учбового матеріалу з тем лекцій курсу, виконання завдань семінарських занять без презентацій, самостійної роботи і МКР з деякими помилками.
D	67 – 74	«Задовільно» – посередній рівень знань учбового матеріалу, виконання завдань семінарських занять, самостійної роботи і МКР з деякими помилками та не в повному обсязі.
E	60 – 66	«Достатньо» – мінімальний можливий допустимий рівень знань учбового матеріалу, пропуск занять, виконання завдань семінарських занять, самостійної роботи і МКР із суттєвими помилками та не в повному обсязі.
FX	35-59	«Незадовільно з можливістю повторного складання» – отримує студент, який не опанував основний програмовий матеріал, має незадовільний рівень знань або не з'явився на залік з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	0-34	«Незадовільно з необхідністю повторного проходження курсу» отримує студент, який не відвідував заняття, не опанував програмовий матеріал, не має уявленнями про предмет вивчення, не виконував завдання з практичних занять та проміжного контролю.

7. Навчально-методична карта дисципліни

«Історія мистецтв: історія вокального мистецтва»

Разом: 60 годин, лекції – 18 годин, семінарські заняття – 10 годин, самостійна робота – 28 годин, модульний контроль – 4 години.

Модулі	Змістовний модуль I					Змістовний модуль II			
Назва модуля	Італійська національна вокальна школа					Німецька, французька, українська національні вокальні школи			
Кількість балів за модуль	77					82			
Теми	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.1	2.2	2.3	2.4
Години	2	4	2	2	4	2	4	4	4
Лекційні (1 б.) Разом: 9 б.	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Семінарські	4 години					6 годин			
Назва навчального модуля (семінарське заняття) Разом: 55 б.	Тема 1. Оперне мистецтво Риму. Представники композиторської школи. Виконавська характеристика вокальних партій опери seria. Тема 2. Вокальне мистецтво Італії XIX століття. Вокальні партії в оперній творчості Джузеппе Верді. (10+1)*2=22					Тема 1. Німецьке вокальне виконавство та педагогіка XIX - XX століття. Тема 2. Французьке вокальне виконавство та педагогіка XVII -XX століття. Тема 3. Витоки української національної школи співу та розвиток вокального мистецтва в Україні за часів Царської Росії (XVIII-XIX століття). Творчість Миколи Лисенка у формуванні української академічної школи співу. (10+1)*3=33			
Самостійна робота (5 б.) Разом: 45 б.	25 б.					20 б.			
Види поточного контролю Разом: 50 б.	Модульна контрольна робота 25 балів					Модульна контрольна робота 25 балів			
Всього: 159 Коефіцієнт: 1,59									

8. Рекомендовані джерела

Основні (базові)

1. Антонюк В.Г. Вокальна педагогіка (сольний спів) [підручник]. Київ : Віпол, 2007.
2. Антонюк В. Г. Українська вокальна школа: етнокультурологічний аспект [монографія]. Київ : Українська ідея, 2001.
3. Антонюк В. Г. Семен Гулак-Артемівський. Культура і сучасність. № 1, 2003.
4. Антонюк В. Г. Школа сольного співу НМАУ ім. П.І. Чайковського. Академія музичної еліти України: Історія та сучасність. Київ: Музична Україна, 2004.
5. Антонюк В. Г., Гнидь Б. П. Вокальний факультет. Спеціалізація “Спів”. Академія музичної еліти України: Історія та сучасність. Київ : Музична Україна, 2004.
6. Гнидь Б.П. Історія вокального мистецтва [підручник]. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 1997.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Hnyd_Bohdan/Istoriia_vokalnoho_mystetstva.pdf?PHPSESSID=s6g216h8cmtkhs8vibdaug0ec7
7. Тоцька Л. О. Вокально-виконавський стиль «Bel canto»: історико-теоретичний аспект. Педагогічні науки, вип. 107, 2010. С. 208-217.
8. Шуляр О. Д. Історія вокального мистецтва. Монографія: 2-ге видання. Ч. І. Івано-Франківськ, 2014. 391 с. <http://194.44.152.155/elib/local/pv/2909.pdf>
9. Шуляр О. Д. Історія вокального мистецтва. Монографія. Ч. II. Івано-Франківськ, 2013. 360 с.

Допоміжні

1. Антонюк В. Г. Вокальність у творчості Тараса Шевченка. Матеріали IV-го Міжнародного семінару “Шевченківський Петербург”. ГНУ “ІОВ РАО”, Санкт-Петербург, 2004.
2. Батталья Еліо. Про виконання творів Верді. Музика, 1975. № 2.
3. Білокінь С. Іванна Синенька-Іваницька. Київ : Медекоп, 1997.
4. Варварцев М. М. Україна у російсько-італійських громадських і культурних зв'язках. (перша половина XIX ст.). Київ : Наукова думка, 1996.
5. Вокальне мистецтво: Історія. Сучасність. Перспективи : збірник статей / редактор-упорядник Ганна Карась. Івано-Франківськ : Фоліант, 2015. 208 с.
6. Вотріна В. В. Мистецтво співу і вокальна методика М. Е. Донець-Тессейр. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2001.

7. Востряков А. А. Образ героя в оперній виставі [дослідження]. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2007.
12. Гмиря Б. Р. Статті. Листи. Спогади. Київ : Музична Україна, 1975.
13. Гнидь Б. П. Виконавські школи України: Кафедра сольного співу НМАУ ім. П. І. Чайковського (1971-2001). Київ : НМАУ, 2002.
14. Грисенко Л. М. Лариса Руденко. Київ : Музична Україна, 1978.
15. Дилецкий М. Граматика музикальна: Фотокопія рукопису 1723р. [підгот. О. С. Цалай-Якименко]. Київ : Музична Україна, 1970.
16. Мистецтво Артуро Тосканіні. Львів : Музика, 1974.
17. Колодуб І. С. Олександр Колодуб. Життя, творчість, спогади. Київ : Музична Україна, 2006.
18. Крушельницька Соломія: Спогади. Метеріали. Листування [вст. ст. та упор. М. І. Головащенко]. Київ : Музична Україна, 1978.
19. Лисенко М. В. Листи [упор. та ком. О. Лисенка]. Київ : Мистецтво, 1964.
20. Михайлова Т. М. Виховання співаків у Київській консерваторії: Хронологічний огляд з 1863 по 1963 рр. Київ : Музична Україна, 1970.
21. Мишуга О. П. Спогади. Матеріали. Листи [упор. М. І. Головащенко]. Київ : Музична Україна, 1971.

9. Додаткові матеріали

Інноваційні та альтернативні форми навчання з дисципліни «Історія мистецтв: історія вокального мистецтва» (за межами Інституту мистецтв):

1. Відвідування Національного академічного театру опери та балету (Київ):
  - екскурсія будівлею театру, облаштування і технічні можливості оперної сцени
  - відвідування оперної постановки Дж. Верді з репертуару театру (Тема 1.5. Вокальні партії у оперній творчості Джузеппе Верді);
2. Відвідування Академічного театру опери та балету для дітей та юнацтва (Київ):
  - постановочні рішення режисера оперної вистави; особливості професії вокаліста, акторська гра співаків.
  - відвідування оперної вистави Ж. Бізе «Кармен» (Тема 2. Французьке вокальне виконавство та педагогіка XVII -XX століття).